

AVRUPA BİRLİĞİ REFORM SÜRECİ ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE’DE YARGI REFORMLARI¹

JUDICIAL REFORM PACKAGES IN TURKEY WITHIN THE SCOPE OF EUROPEAN UNION REFORM PROCESS

Arş. Gör. Ceren ŞAKAR²
Doç. Dr. Fatma Neval GENÇ³

ÖZET

Küreselleşme, tüm dünyada kamu yönetimlerini etkileyen bir süreçtir. Bu sürecin Türkiye’de kamu yönetimine etkisi, kamu yönetiminde yapılan reform çalışmalarıyla ön plana çıkmıştır. Son yıllarda Türkiye, özellikle Avrupa Birliği’ne (AB) uyum süreci içerisinde kamu yönetiminde kapsamlı reform çalışmaları gerçekleştirmiştir. Bunların içinde önemli bir bölümünü, insan hak ve özgürlüklerini geliştirmeyi amaçlayan yargı reformları oluşturmaktadır. Çalışma konumuz olan yargı reformu paketleri, temel bir insan hakkı olan ifade özgürlüğü ve adil yargılanma hakkını iç hukuk mevzuatımız açısından geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada reform paketlerinin bu amaçlarına ulaşmada ne ölçüde başarılı oldukları, tarafı olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Komisyonu Türkiye İlerleme Raporları açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: küreselleşme, yargı reformu, adil yargılanma hakkı.

Jel Kodları: K10, K14, K19, H83.

ABSTRACT

Globalisation is a process which affects public administrations in whole world. The effect of this process to the public administration comes into prominence with reforms on public administration. In recent years Turkey put comprehensive reforms on public administration into practice, especially in adaptation process to European Union. Judicial reforms which aim to advance the human rights and freedoms form a considerable part of these studies. Our study subject Judicial Reform Packages aim to advance the freedom of expression and right to a fair trial which are basic human rights, in terms of Turkish national law. In this study, how successful were the Judicial Reform Packages is analysed in the sense of European Convention on Human Rights to which we are a party, and 2013 Progress Report of European Commission on Turkey.

Key Words: globalisation, judicial reform, right to a fair trial.

Jel Codes: K10, K14, K19, H83.

1. GİRİŞ

1980’li yıllardan itibaren tüm dünyayı etkisi altına alan küreselleşme, devletleri her yönüyle etkilemiş ve bir dönüşüm sürecine getirmiştir. Bu süreçte küreselleşmenin ve küresel aktörlerin en çok etkilediği alanlardan biri, kamu yönetimi teori ve uygulamaları olmuştur.

¹ Bu çalışma, 7-9 Mayıs 2015 tarihleri arasında yapılan 9. Kamu Yönetimi Sempozyumu’nda sözlü olarak sunulan, “Küreselleşmenin Türkiye’de Kamu Yönetimine Etkisi: Dördüncü Yargı Reformu Paketi Örneği” adlı bildirinin genişletilmiş halidir.

² Adnan Menderes Üniversitesi, ceren.sakar@adu.edu.tr

³ Adnan Menderes Üniversitesi, fngenc@adu.edu.tr.

Devletler, küresel, ulusüstü, çok uluslu aktörlerin belirleyici olduğu küresel siyasete uyum sağlayabilmek açısından pek çok kapsamlı reformlara girişmişlerdir.

Türkiye de, dünyada yaşanan bu gelişmelere ayak uydurabilmek adına kamu yönetiminde kapsamlı bir reform süreci başlatmıştır. Bu kapsamda; yargı, insan kaynakları, devlet bütçesi, yerel yönetimler, kamu yönetiminde açıklık, hesap verebilirliğin sağlanması başlıca reform alanlarından olmuştur. Bu çerçevede bu küresel aktörler içinde Avrupa Birliği (AB) Türkiye’yi en fazla etkileyen ulusüstü kurum olarak dikkati çekmektedir. AB’ye uyum süreci, Türkiye’nin hem reform hareketlerine kaynaklık etmiş hem de ulaşılmak istenen politik sonuçlarda belirleyici olmuştur.

Bu çalışmanın konusu olan ilk dört yargı reformu paketi, AB’ye uyum süreci çerçevesinde gerçekleştirilen kamu yönetimi reformları içinde önemli bir alanı oluşturmaktadır. AB’ye uyum süreci çerçevesinde, yargı alanında temel hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi, AB organlarının en çok üzerinde durduğu noktalardan biridir. İlk dört yargı reformu paketinin getirdiği yeni düzenlemelere bakıldığında; bu düzenlemelerin, ülkemizin AB kurumları önünde en çok eleştiriye uğradığı, adil yargılanma hakkının bir unsurunu oluşturan makul sürede yargılanma hakkı ve ifade özgürlüğünün geliştirilmesini amaçladığı görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı da; ilk dört yargı reformu paketi ile getirilen yeni düzenlemelerin, adil yargılanma hakkı ve ifade özgürlüğünü gerçekleştirme kabiliyetinin tespit edilmesidir. Söz konusu reform paketleri ile iç hukukumuzda ceza, hukuk ve idari yargı mevzuatımızda pek çok değişiklik getirilmiştir. Bu değişikliklerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Avrupa Komisyonu’nun hazırladığı Türkiye ilerleme raporlarına uyumu bakımından incelenmesi, çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. AB’ye adaylık süreci, dönemler itibariyle hızı artma veya azalma gösterse de Türkiye için güncel bir konudur. Bu çerçevede bu çalışmanın konusunu yargı reformu paketleri oluşturmakta; çalışmada Türkiye’nin AB’ye uyum sürecinde aldığı mesafe yargı reform paketleri üzerinden analiz edilmeye çalışılmaktadır.

Bu çalışma yapılırken literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Toplanan bilgiler neticesinde inceleme konusu olan yargı reformu paketlerinin, ifade özgürlüğü ve adil yargılanma hakkını gerçekleştirme konusundaki başarısı incelenmiştir. Reform paketlerinin AİHS ile uyumu, Avrupa Komisyonu’nun 2012, 2013 ve 2014 yılları Türkiye İlerleme Raporları ve reform paketlerine yönelik literatürde yer alan eleştiriler 4 yargı reform paketinin başarısını belirlemede temel alınmıştır. Bu çerçevede öncelikle küreselleşmenin kamu yönetimi üzerindeki etkisinden hareketle AB’nin Türk kamu yönetiminde son dönem reformlar üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur. Ardından, sırasıyla yargı reform paketlerinin iç hukukumuzda getirdiği yenilikler üzerinde durulmuştur.

2. KÜRESELLEŞME, AB VE TÜRKİYE’DE KAMU REFORMLARINA YANSIMALARI

1980 sonrasında Türkiye gündeminde küreselleşme konusu kamu politikaları; kamu reformları alanında önemli bir yer edinmiş; özellikle 1990 sonrası süreçte hazırlanmış olan kalkınma planlarında hem kavram olarak; hem de genel politika hedefleri içinde üzerinde en çok durulan kavramlardan biri olmuş; olumlu bir bakış açısıyla ele alınarak; avantajlarından yararlanmak, küresel sisteme entegrasyonun genel amaçlarından biri olarak ortaya konulmuştur.

Farazmand’ın (2001: 451) küreselleşme karşısında kamu yönetimi sistemlerinin ortaya koyduğu tavır, geliştirdikleri politikaları dörde ayırdığı sistematığı açısından değerlendirildiğinde (hareketsizlik politikası, direnç politikası; adaptasyon-yenilik politikası;

dirençle adaptasyon ikili politikası) Türkiye’nin küreselleşme politikasını iki boyut etrafında sürdürdüğü görülmektedir; küresel sisteme uyum amacıyla yapılan yönetsel reformlar ve küresel işbirlikleri içinde yer alma (Genç, 2007).

Türkiye’de 1980 sonrası dönemde devletin meşruiyeti sorgulanmaya ve pek çok uygulaması tartışılır hale gelmeye başlamış; vatandaşın devletten beklentilerinin ve aynı zamanda yolsuzluk, hantallık, iş yapmama, siyasal kayırma, rüşvet şikayetlerinin artması, merkeziyetçilik, anti-demokratik yapılanma eleştirileri devlete olan güveni zayıflatmıştır (Aykaç ve diğerleri, 2003: 156; Parlak, 2003: 380; TÜSİAD, 2002: 73; TESEV, 2000).

Eryılmaz’a göre (2006) uygulamaya konulan reformlar, belli başlı üç aşama etrafında incelenebilir. **Birinci aşama** yasal-yapısal serbestleşme, sübvansiyonların kaldırılması ve tasarruf önlemlerini içerir (1980-1985). 1980 sonrası devlet kontrolünde ve içe dönük kalkınma politikası terk edilerek ekonominin dışa açılmasıyla, serbest piyasa, yapısal uyum politikaları ve bununla uyumlu sosyal politikalar hayata geçirilmiştir (TÜSİAD, 2003: 17; Keyman ve Koyuncu, 2005: 111; Güler, 1996: 98; Güler, 1997: 63). **İkinci aşama:** ekonomide devletin rolünün yeniden tanımlandığı, yönetsel reformların kendisini özelleştirme uygulamaları, düzenleyici kurullar ve kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimlilik artışını sağlamaya yönelik düzenlemeler ile gösterdiği dönemdir (Bozlağan, 2003: 296; Aktan, 1992: 11; Tan, 2002: 12; Sezen, 2005: 86). **Üçüncü Aşama (2002 sonrası)** hizmetlerde vatandaş odaklılık, hesap verebilirlik, yönetime katılma, yerinden yönetim, saydamlık ve performans dayalı yönetimi anlayışları ile ön plana çıkmaktadır. Bu dönemde, reformların temel itici gücünü AB’ne uyum çabaları oluşturmuştur.

AB kamu yönetimi konusunda genel bir model öngörüsünde bulunmamakla beraber, AB içinde kamu yönetimlerini şekillendiren, AB müktesebatının etkin ve verimli biçimde uygulanmasını kolaylaştıran, güvenilirlik, açıklık ve şeffaflık, hesap verebilirlik, etkinlik ve etkenlik gibi bazı temel ilke ve değerler vardır. Türkiye’de de adaylık süreci ile birlikte başlatılan çalışmalarda bu ilkeler çerçevesinde kamu hizmeti anlayışını AB ile uyumlaştırmak amaçlanmıştır; makro ekonomi üzerinde olumlu sonuçlar doğuran, kamu yönetimini küresel sisteme uygun hale getirmeyi; merkeziyetçiliğin azaltılması ve yolsuzluklarla mücadeleyi hedefleyen yönetsel uyumu amaçlayan yapısal reformlar gerçekleştirilmiştir (Köseçik, 2004:6; Balci, 2005: 25; Ömürgönülşen ve Öktem, 2004: 58).

Bu çerçevede Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun Tasarısı hazırlanmıştır. Kanunlaşmayan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı incelendiğinde, reformların yapılmasında itici gücü oluşturan AB’ye uyum süreci ve daha genel bir bakış açısıyla küresel sistemle uyum amacı açık biçimde görülebilmektedir. Küreselleşmenin neden olduğu değişim baskılarının başlangıç ve gerekçe kısmında ifade edildiği tasarı, temel kamusal hizmet alanlarını serbest piyasaya açmak ve Türkiye’yi küresel sisteme daha iyi eklemlenmek gibi makro hedefler yanında; mikro ölçekte merkez ve yerel yönetimleri daha etkin, verimli, hızlı, katılımcı, kaliteli, etkili çalışır, desantralize, başka bir ifadeyle daha teknik, yönetsel bir araç haline getirmeyi amaçlamıştır (Gül, 2005: 47; Al, 2004: 3; Uluğ, 2004: 13).

İlaveten; Büyükşehir Belediyesi Kanunu; Belediye Kanunu; İl Özel İdaresi Kanunu hazırlanmıştır. Bu kanunlarla yetkilerin ve görevlerin merkez ve yerel yönetimler arasında dört idari düzeyde yeniden bölüştürülerek performansın artırılması; hizmetlerde yerindelik, etkinlik ve verimlilik, yönetime katılma, hesap verebilirlik ve hizmetlerin sonuçlarına odaklılık, hizmetlerde vatandaş odaklılık, yerinden yönetim/desantralizasyon gibi ilkelerin hayata geçirilmesi amaçlanmıştır. Bu şekilde bürokrasinin aşırı merkeziyetçi, katı hiyerarşik ve içine kapalı yapısı yerine, adem-i merkeziyetçi, katılımcı, şeffaf ve sorumlu bir yapıya dönüştürülerek modernleştirilmesi amaçlanmaktadır (Eryılmaz, 7.9.2006). Devam eden

süreçte, Kamu Denetçiliği Kanununun, Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanununun, Bilgi Edinme Kanununun çıkarılması, genel anlamda şeffaflığı artırma, yolsuzlukla mücadelede, kamu maliyesinde etkinlik; e-devlet uygulamalarının yaygınlaştırılması ve bilgiye ulaşmanın kolaylaştırılması; katılım konusunda kent konseylerinin kurulması kamu yönetiminde denetim ve şeffaflığı sağlanması boyutunda önemli gelişmelerdir.

3. AVRUPA BİRLİĞİ UYUM SÜRECİNDE “İNSAN HAKLARI” KONUSU

AB; kamu yönetimlerinin dönüşüm sürecinde üye ve aday ülkeler için birtakım genel ilkeler belirlemekte ve bu ilkeler doğrultusunda hedeflenen politik sonuçlara ulaşmak şartıyla, devletlerin ulusal kamu yönetimlerini istedikleri gibi biçimlendirmelerine imkan tanımaktadır (Köseçik, 2004: 27). Bu genel ilkeler, AB tarafından oluşturulan SIGMA raporunda belirtilmiştir. Bu raporda üye ve aday ülkelerin yerine getirmesi gereken ilkeler: hukuki güvenilirlik ve öngörülebilirlik, açıklık ve şeffaflık, hesap verebilirlik, verimlilik ve etkinlik olarak belirtilmiştir (OECD, 1999: 8-14).

Türkiye de, aday ülke olarak bu rapordan yararlanmış ve idari verimliliği artırmak ve hukukun üstünlüğünü tesis etmek üzere pek çok reform gerçekleştirmiştir. AB uyum sürecinde, AB organlarının üzerinde durduğu noktalar; Türkiye'nin gerçekleştirmesi gereken söz konusu ilkelerin yanında, insan hakları konusunda AB mevzuatı ile uyum sağlamak olmuştur. İnsan haklarını Avrupa standartlarına yükseltme gerekliliği, AB'nin Türkiye için hazırladığı pek çok belgede yer almıştır (Avrupa Komisyonu, 2013: 13; Avrupa Komisyonu, 2014: 14; European Council, 1993: 13). Türkiye'nin, AB uyum sürecinin insan hakları bağlamındaki etkisi bir alt bölümün ana konusunu oluşturmuştur.

Tüm dünyayı etkisi altına alan küreselleşme eğilimlerinin bir parçası olarak; Türkiye de, pek çok ülke gibi, uluslararası kuruluşlara üye olmuş ve söz konusu kuruluşların düzenleyip üye ülkelerin imzasına açtıkları uluslararası sözleşmeleri imzalamıştır. Bu kuruluşlardan, Türk iç hukukuna ve dolayısıyla toplumsal hayatımıza en çok etki edenleri şüphesiz, üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi ve tam üyelik müzakereleri sürecinde bulunduğumuz AB'dir.

5 Mayıs 1949'da Strazburg'da kurulan Avrupa Konseyi'nde, Türkiye kurucu üye konumundadır. Konseyin oluşturduğu en önemli metinlerden biri AIHS'dir. Türkiye de, bu sözleşme ve eki protokollerinin tarafı olmasından kaynaklı olarak; sözleşme ve eki protokollerinde güvence altına alınan insan haklarının ihlallerini denetleyen, Avrupa Konseyi bünyesinde kurulan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AIHM) yargı denetimi kapsamındadır.

22 Haziran 1993'te AB Kopenhag Zirvesi'nde Avrupa Konseyi tarafından, AB'ye üyelik için başvuruda bulunan ülkelerin yerine getirmesi gereken kriterler (Kopenhag Kriterleri) belirtilmiştir. Aralık 1999'da yapılan AB Helsinki Zirvesi'nde, Türkiye'nin tam üyelik müzakerelerine başlayabilmesi için diğer aday ülkelere uygulanan kriterleri yerine getirmesi istenmiştir. Bu kriterler, diğer aday ülkeler gibi Türkiye için de, “kurumların demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıklara saygı gösterilmesi ve korunmasını garanti etmesini” amaçlayan Kopenhag Siyasi Kriterleridir (European Council, 1993: 13). Ülkemizde söz konusu kriterlerin yerine getirilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda, 17 Aralık 2004'te gerçekleştirilen AB Brüksel Zirvesi'nde, Türkiye için AB'ye katılım müzakerelerine başlanması kararı alınmış ve 3 Ekim 2005'te, AB mevzuatına 35 uyum faslı çerçevesinde katılım müzakerelerine başlanmıştır (T.C. Adalet Bakanlığı, 2009: 1).

Bu uyum sürecinin “Yargı ve Temel Haklar” adlı kısmı ile ilgili ilk olarak, Türkiye mevzuatının, AB mevzuatına uyumsuzluk gösteren kısımlarının belirlenmesi çalışması yapılmıştır (T.C. Adalet Bakanlığı, 2012: 2). Bu çalışmalar sonucunda, iç hukukumuzda yapılması gereken reformlara ilişkin Adalet Bakanlığı tarafından “Yargı Reformu Stratejisi ve Eylem Planı” hazırlanmış ve AB’ye sunulmuştur. Söz konusu plan kapsamında yasalaştırılan yargı reformu paketleriyle, iç hukukumuzda köklü değişiklikler yapılmıştır. İlk dört yargı reformu paketi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Türkiye’de yargı sisteminin en önemli amaçlarından biri, yargı hizmetlerinin hızlı ve etkili bir şekilde yürütülebilmesi olmuştur (T.C. Adalet Bakanlığı, 2009: 14; T.C. Adalet Bakanlığı, 2012: 4). Nitekim birinci ve üçüncü yargı reformu paketlerinin getirdiği düzenlemelere bakıldığında, yargı hizmetlerinin hızlandırılması ve etkinleştirilmesi amaçlarını taşıdığı görülmektedir (TBMM, 2011: 1; Demir ve Demir, 2012: 6). İkinci yargı reformu paketi ise bir kanun hükmünde kararname biçiminde çıkarılmıştır. Fakat bu kanun hükmünde kararnamenin (650 sayılı) bazı hükümleri; Anayasa Mahkemesi’nin 18.07.2012 tarihli, 2011/113 Esas ve 2012/108 Karar sayılı kararı ile “dayandığı yetki kanununun (6223 sayılı Kanun) kapsamında olmadığı için” iptal edilmiştir (Anayasa Mahkemesi, 2012a). Anayasa Mahkemesi’nin bu iptal kararı doğrultusunda; söz konusu mülga kanun hükmünde kararnamenin, esas olarak anayasaya aykırılık teşkil etmeyen yargı hizmetleri ile ilgili hükümleri, 6494 sayılı Yargı Hizmetleri ile İlgili Olarak Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun adı altında yeniden düzenlenmiştir (TBMM, 2013b: 5). Dördüncü Yargı Reformu Paketi ise bu üç kanundan, özel olarak ifade özgürlüğünü geliştirmeyi amaçlayan birtakım hükümler içermesi bakımından ve gerekçesinde AİHM kararlarına uyum sağlamaya özel bir vurgu yapması (TBMM, 2013a: 5) bakımından farklılaşmıştır. İnsan hakları kavramının, AB organlarının üyelik sürecinde üzerinde durduğu kriterlerden önemli birini oluşturuyor olması (European Council, 1993: 13), reform paketlerinin önemini belirginleştirmiştir.

4. BİRİNCİ YARGI REFORMU PAKETİ

31.03.2011 tarihinde TBMM’de kabul edilen 6217 sayılı “Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 14.04.2011 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, adından da anlaşılacağı üzere yargı hizmetlerinin hızlandırılarak yargı organının etkin ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlama amacıyla olan hükümler içermektedir (TBMM, 2011: 1).

Bilindiği üzere ülkemizde yargı alanında en büyük sorunlardan biri; yargılamanın yavaş işlemesinden ötürü hak sahiplerinin haklarına ya hiç kavuşamaması ya da gereğinden geç kavuşmasıdır. Bu durum, AİHS’nin 6. maddesinde adil yargılanmanın hakkı başlığı altında ifade edilen makul sürede yargılanma hakkının bir ihlali niteliğindedir. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği gerekçesi ile AİHM’ye ülkemizden pek çok başvuru yapılmakta ve ihlal kararı ile sonuçlanmaktadır.⁴ Bu sebeple yargının etkin ve verimli bir şekilde çalışması, yargı reformlarının temel amacını oluşturmuştur. Söz konusu amaç yukarıda adı geçen reform stratejisi belgelerinde (T.C. Adalet Bakanlığı, 2009: 14; T.C. Adalet Bakanlığı, 2012: 5) sıklıkla vurgulanmıştır. Yargının etkin ve verimli çalışması ve bu kapsamda değerlendirilen makul sürede yargılanma hakkına ilişkin sorunların -içinde bulunduğumuz 2015 yılında hazırlanan yeni yargı reformu stratejisinde de (T.C. Adalet

⁴ Bkz. AİHM’nin 61960/08 Başvuru Numaralı Emel Boyraz/Türkiye Kararı (<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-148271>, 2014).

Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2015) temel amaçlar arasında yer almasından bahisle- devam ettiği düşünülmektedir.

Birinci yargı reformu paketinin getirdiği, yargılamanın hızlandırılması amacını taşıyan hükümler şu şekilde sıralanabilir:

- Ceza mevzuatımızdaki bazı suçlar⁵ kabahate dönüştürülerek, cumhuriyet savcılığı ve mahkemelerin görev alanından çıkarılmış ve idari yaptırıma tabi kılınmıştır (6217 sayılı Kanun m. 8, 9, 11).
- Ceza yargılamasında kanun yolu başvurularından harç alınması hükmü getirilmiştir (6217 sayılı Kanun m. 12). Kanunun gerekçesinden (TBMM, 2011: 5) anlaşıldığı üzere bu hükmün getiriliş amacı; sırf yargılamayı uzatma amacını taşıyan kanun yolu başvurularının önüne geçmektir. Bu harcın oranının belirlenmesi sorunu çok önem arz etmektedir. Zira belirlenen harç oranı, kişilerin hakkını aramaktan vazgeçmelerine sebep olmayacak düzeyde tutulmalıdır.
- Mirasçılık belgesinin verilmesi ve terk eden eşin konuta davet edilmesini sulh hukuk mahkemelerinin yanı sıra noterlerin de yapabilmesi hüküm altına alınmıştır (6217 sayılı Kanun m. 14).
- Cumhuriyet başsavcılıkları arasında yetkisizlik kararları verilmesi durumunda yetki sorununu çözecek ağır ceza mahkemesi belirlenmiştir (6217 sayılı Kanun m. 21). Bu hükmün getiriliş amacının, soruşturma dosyasında yetkili Cumhuriyet savcısının bir an önce belirlenerek yargılamanın hızlı bir şekilde yürütülmesinin sağlanması olduğu görülmektedir (TBMM, 2011: 8).
- Hapis cezasının adli para cezasına çevrildiği durumlar haricinde verilen adli para cezalarının temyizinde parasal sınır getirilmiştir (6217 sayılı Kanun m.23). Bu hüküm hukuken tehlikeli bir hükümdür. Şöyle ki; suçsuzluğunu kanıtlamak ve adalet karşısında aklanmak isteyen kişinin bu talebi, sırf parasal sınır olduğu için sonuçsuz kalabilecektir. Bu durum ise anayasamızın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti ve AİHS'nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkını ihlal eder niteliktedir.
- Yüksek mahkemelerin kanun yolu incelemesinde ilk derece mahkemesi hakim ve savcılarının verdikleri not, o hakim veya savcının terfisinde şart olmaktan çıkarılmıştır (6217 sayılı Kanun m. 18). Bu hükmün getiriliş amacının, hakim ve savcılarının sırf terfi şartını sağlamak amacıyla hükmün temyiz edilmesini desteklemesinin önüne geçilmesi olduğu, kanunun gerekçesinden anlaşılmaktadır (TBMM, 2011: 7).
- Asliye hukuk mahkemelerinde görülen nüfus kayıtlarının düzeltilmesi davalarında, Cumhuriyet savcısının bulunması şartı kaldırılmıştır (6217 sayılı Kanun m.31). Bu hükmün getirilmesindeki amaç, Cumhuriyet savcılarının esas görevi olan soruşturma sürecine yoğunlaşmasının sağlanmasıdır (TBMM, 2011: 2).

5. İKİNCİ YARGI REFORMU PAKETİ

İkinci yargı reformu paketi, 650 sayılı “Adalet Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname” adı ile çıkarılmıştır. Fakat söz konusu kanun hükmünde kararnamenin bazı hükümleri, Anayasa Mahkemesi tarafından, 18.07.2012 tarihli, 2011/113 Esas ve 2012/108

⁵ Bu suçlar: pasaportsuz olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına girmiş olma (5682 sayılı Kanun m. 34), pasaport veya vesika taşıyıcılar bile belirlenen giriş-çıkış yerlerinden başka yerlerden Türkiye’ye girme veya Türkiye’den çıkma (5682 sayılı Kanun m.35), ve son olarak Orman Kanunu’nun 91. Maddesinin 5. Fıkrasına muhalefettir.

Karar sayılı karar ile “dayandığı yetki kanununun (6223 sayılı Kanun) kapsamında olmadığı için” (Anayasa Mahkemesi, 2012a) iptal edilmiştir. Bu olay sonrasında söz konusu kanun hükmünde kararnamenin esas olarak Anayasa’ya aykırılık oluşturmeyen yargı hizmetleri ile ilgili hükümleri (TBMM, 2013b: 5), 6494 sayılı “Yargı Hizmetleri ile İlgili Olarak Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” adı altında yeniden düzenlenmiştir. Bu kanun adından da anlaşılacağı üzere, mahkemeler açısından adli tatilin süresinin belirlenmesi gibi yargı organlarının iç işleyişi ile ilgili hükümler içermektedir.

6. ÜÇÜNCÜ YARGI REFORMU PAKETİ

Üçüncü yargı reformu paketi, 6352 sayılı kanun numarası ile “Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertenilmesi Hakkında Kanun” adı ile çıkarılmış ve 05.07.2012 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanunun genel gerekçesine bakıldığında; mahkemelerin iş yüklerinin azaltılarak yargılama sürecinin hızlandırılması temel amaç olarak gösterilmiştir (adaletbiz.com, 2015a). Bu amaç, yukarıdaki reform paketlerinin açıklanmasında da bahsedildiği üzere, adil yargılanma hakkının bir gereği niteliğindedir. Adil yargılanma hakkı, ülkemizin AB üyelik sürecinde ve AIHM kararlarında en çok eleştiriyeye maruz kaldığı temel hak olması sebebiyle olsa gerek, ilk üç yargı reformu paketinin bu hakkın gerçekleştirilmesine özgülmesine sebep olmuştur.

Kanunun önemle vurguladığı ikinci amaç; hem anayasamızda hem de tarafı olduğumuz AIHS’de koruma altına alınan ifade özgürlüğünün korunması amacıyla basın ve yayın yoluyla işlenen suçların dava ve cezalarının infazının ertelenmesidir. Kanunun genel gerekçesinde; basın ve yayın araçlarının, ifade özgürlüğünün kullanımının önemli bir yolunu teşkil etmesi sebebiyle, böyle bir düzenlemeye gidildiği belirtilmektedir (adaletbiz.com, 2015a).

Kanunun getirdiği yargılamanın hızlandırılması amacına özgülünen yeni düzenlemeleri icra hukuku, ceza hukuku ve idari yargılama hukuku açısından gruplandırarak incelemek uygun olacaktır.

6.1. İcra Mevzuatı Açısından Getirilen Yenilikler

İcra mevzuatı açısından getirilen önemli yeniliklerden biri, “Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)”nin ve elektronik imza uygulamasının icra yargılamasına getirilmesidir (6352 sayılı Kanun m. 3). Bu uygulamalara geçilmesi sonrasında, icra dairelerinde yapılan işlemler adliyeye gitmeksizin internet üzerinden gerçekleştirilebilmektedir. Bu da, icra işlemlerinin taraflarının ve özellikle de avukatların zamandan ve masraftan tasarruf etmelerini sağlamaktadır. Bu şekilde, hem kırtasiyeciliğin azaltılması sağlanmakta hem de yargılama sürecinde gereksiz zaman kayıplarının önüne geçilmektedir.

İcra mevzuatı açısından yargılama sürecinin hızlandırılmasına katkıda bulunan bir diğer yenilik icra mahkemelerinde basit yargılama usulünün kabulüdür (6352 sayılı Kanun m. 6). Hukuk yargılamasında bulunan iki yargılama usulünden biri olan basit yargılama usulü, diğer olan yazılı yargılama usulüne göre işlemlerin daha hızlı görüldüğü bir yargılama usulüdür.

6.2. İdari Yargılama Mevzuatı Açısından Getirilen Yenilikler

İdari yargı mevzuatı açısından getirilen yeniliklerden biri, icra mevzuatına paralel olarak, elektronik işlemlerin idari yargılamada mümkün kılınmasıdır (6352 sayılı Kanun m. 59). Hüküm, elektronik işlemler demekle neyin anlaşılması gerektiğinin açık olmadığı

gerekçesiyle eleştirilmiştir (Apaydın, 2012: 66). Kanaatimizce; hükümde atıf yapılan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 445. Maddesinde, elektronik işlemlerden neyin anlaşılması gerektiği ifade edilmiş olduğundan, hükmün uygulanışı açısından bir karışıklık söz konusu değildir. Elektronik işlemlerin idari yargıda kullanılması, yargılama sürecinde zaman kayıplarının önüne geçeceğinden olumlu bir düzenlemedir.

İdari yargı alanında getirilen yeniliklerden bir diğeri; Danıştayın ilk derece mahkemesi sıfatıyla gördüğü dava sayısının azaltılmasıdır (6352 sayılı Kanun m. 45). Kanunun genel gerekçesine bakıldığında bu hükmün getiriliş amacının; Danıştayın iş yükünün azaltılarak bir temyiz mahkemesi olarak çalışmasının sağlanması olarak belirtildiği görülmektedir (adaletbiz.com, 2015a).

6352 sayılı Kanun ile idari yargıda, yürütmenin durdurulması kararının verilebilmesi için gerekli olan iki koşulun yanına bir koşul daha eklenerek, bu kararın verilmesi şartları zorlaştırılmıştır (6352 sayılı Kanun m. 57/2). İdari Yargılama Usulü Kanununun 27. maddesinin 2. fıkrasının değişiklikten önceki haline göre yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için: “idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması” şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. 6352 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik sonrasında ise bu iki şarta, “davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra” yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi şartı eklenmiştir. Eklenen bu yeni koşul ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesinin koşulları zorlaştırılmış ve zaten idare-kişi ilişkisinde zayıf tarafı oluşturan kişilerin durumu daha da zayıflatılarak haklarının ihlale uğraması tehlikesi artırılmıştır (Apaydın, 2012: 58).

6.3. Ceza Mevzuatı Açısından Getirilen Yenilikler

Kanunun ceza yargılaması alanında getirdiği yenilikler, genel olarak yargılamanın hızlandırılması amacına hizmet etmektedir. Bunun yanında, AB kararları doğrultusunda özel birtakım hak ve özgürlüklerin korunması amacına hizmet eden bazı değişiklikler de yapılmıştır.

İlk olarak yukarıda sayılan yargı alanlarına paralel olarak, ceza yargılamasına da, UYAP ve elektronik imza uygulaması getirilmiştir (6352 sayılı Kanun m. 95).

İkinci olarak; ceza mahkemelerinin iş yükünü azaltma ve dolayısıyla yargılamanın hızlandırılması amacıyla, birinci yargı reformu paketinde olduğu gibi birtakım suçlar kabahate dönüştürülmüş ve bu suçların yaptırımını idari para cezasına dönüştürülerek ceza mahkemelerinin görev alanından çıkarılmıştır⁶ (6352 sayılı Kanun m. 41-43).

Kanunla yapılan bir başka değişiklik; 5271 Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 250. Maddesi uyarınca çalışan Özel Yetkili Mahkemelerin kaldırılmasıdır (6352 sayılı Kanun m. 105). Bu mahkemelerin görev alanına giren suçlar, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 10. Maddesi kapsamında kurulan yargı çevresi birden fazla ili kapsayan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına alınmıştır (6352 sayılı Kanun m. 75). Fakat CMK'ye getirilen geçici 2. madde ile “Özel Yetkili Mahkemelerde görülmekte olan davalara, kesin hüküm ile sonuçlanana kadar bu mahkemelerde bakılmaya devam edileceği” hükmü eklenmiştir. Bu düzenlemeler ile ceza yargılamamızda üç farklı ağır ceza mahkemesinin bulunması eleştiri konusu olmuştur (Özhabeş, 2014). 6526 sayılı Kanun ile Terörle Mücadele Kanununun 10. ve

⁶ Kabahate dönüştürülen bu suçlar: a) siyasi sebeplerle Türkiye'ye sığınan yabancılar ve memleket dışına çıkarılmalarına karar verilir de pasaport temin edemediklerinden veya başka sebeplerden dolayı Türkiye'yi terk edemediklerinden dolayı İç İşleri Bakanlığı tarafından kendilerine gösterilen yerlerde oturmama (5683 sayılı Kanun m. 25/1) b) Sınır dışı edildikleri veya Türkiye'yi terke davet edildikleri halde izinsiz Türkiye'ye gelme (5683 sayılı Kanun m. 26) c) Seyahat acentelerin yaptığı işi belgesiz olarak yapma (1618 sayılı Kanun m. 30).

geçici 2. Maddeleri de yürürlükten kaldırılarak, özel yetkili mahkemeler tümüyle ortadan kaldırılmıştır. Özel yetkili mahkemeler, genel mahkemelerden farklı soruşturma ve kovuşturma usullerine sahip mahkemeler olması bakımından; kişilerin bu mahkemelerde yargılanması hem tabii hakim ilkesini⁷ hem de adil yargılanma hakkını zedelemekteydi. Bu sebeple söz konusu mahkemelerin hukuk sistemimizden çıkarılması, adil yargılanma hakkının korunması açısından son derece olumlu bir düzenlemedir.

Ceza yargılaması açısından bir başka değişiklik; Türkiye’nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi bünyesinde kurulan Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu’nun (GRECO) tavsiye kararları doğrultusunda rüşvet suçunun kapsamının genişletilmesidir (adaletbiz.com, 2015a).

Ceza yargılaması açısından ele alınması gereken bir başka önemli değişiklik; adli kontrol kararı verilmesi için gerekli olan hapis cezası süre sınırının kaldırılmasıdır ve yeni adli kontrol yöntemleri⁸ getirilerek adli kontrolün sınırlarının genişletilmesidir (6352 sayılı Kanun m. 98). Değişiklik sonrasında adli kontrol kararı verebilmek için, CMK’nin 100. maddesinde belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı yeterli olacaktır. Bu değişiklik adli kontrol koruma tedbirinin, tutuklama koruma tedbirine alternatif hale getirilmiş olması bakımından olumlu bir gelişmedir. Zira ceza yargılamasında diğer koruma tedbirlerine oranla çok daha sık kullanılan tutuklama koruma tedbiri kişileri, zaman zaman suçsuz oldukları halde hürriyetlerinden mahrum bırakmaktadır. Bu sebeple diğer koruma tedbirlerinin tutukluluğa alternatif hale getirilmesi, kişi hak ve özgürlüklerinin korunması açısından çok önemlidir. Nitekim bu durum, Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2013 yılı Türkiye ilerleme raporlarında üçüncü yargı reformu paketinin uygulanması sonrasında cezaevlerindeki tutuklu sayısında düşüş yaşanması bakımından olumlu bir gelişme olarak karşılanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2013: 46).

7. DÖRDÜNCÜ YARGI REFORMU PAKETİ

Dördüncü yargı reformu paketi olarak bilinen, 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 11 Nisan 2013’te Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)’nde kabul edilerek, 30 Nisan 2013’te Resmi Gazetede yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Söz konusu reform paketi ile ifade ve basın özgürlüğü başta olmak üzere; ülkemizin hukuk normlarını, insan hakları ve demokrasi açısından, AB mevzuatı ve evrensel hukuk normlarıyla uyumlu hale getirmek üzere önemli düzenlemeler yapılmıştır.

İç hukuk mevzuatımızda yer alan hükümlerin uygulanması aşamasında, AİHS ve eki protokollerinde yer alan insan hak ve özgürlükleri ihlal edilebilmekte ve bu ihlaller dolayısıyla AİHM’ye başvurulduğunda çoğunlukla ülkemiz aleyhine ihlal kararı verilmektedir (TBMM, 2013a: 4).

Dördüncü yargı reformu paketinin genel gerekçe ve madde gerekçelerine bakıldığında da anlaşılacağı üzere; amaçlanan, AİHS ve eki protokollerinde güvence altına alınan insan hak ve özgürlüklerinin ihlaline sebebiyet veren çeşitli kanun hükümlerinin değiştirilerek, AİHM içtihatları ile uyumlu hale getirilmesidir (TBMM, 2013a: 5).

Dördüncü yargı reformu paketinin getirdiği yeni düzenlemelere bakıldığında; bir insan hakkı olarak hem anayasamızda hem de tarafı olduğumuz AİHS’de düzenlenen, ifade özgürlüğü ve adil yargılanma hakkını geliştirme amacı taşıyan hükümler görülmektedir. Bu bölümde, söz

⁷ Tanrıver’e (2013: 13) göre, tabii hakim ilkesinin gerçekleşebilmesi için uyumsuzluğı yargılayacak olan yargı organına ilişkin kuralların kanun ile ve yargılamaya konu olayın oluşundan önce belirlenmesi gereklidir.

⁸ 6352 sayılı Kanun ile getirilen yeni adli kontrol yöntemleri: Konutunu terk etmemek, Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemek, Belirlenen yer veya bölgelere gitmemek (TCK m. 109/3/j,k,l).

konusu kanun hükümleri AİHS’de karşılık geldiği insan hakları ve Avrupa Komisyonu tarafından oluşturulan Türkiye’nin -AB üyeliği yolunda- ilerleme raporları açısından incelenecektir.

7.1. İdari Yargılama Mevzuatı ile İlgili Yenilikler

Kanunun getirdiği önemli yeniliklerden biri: “idari ve askeri idari yargıda tam yargı davalarında⁹, dava dilekçesinde belirtilen miktarın nihai karar verilinceye kadar artırılabilir” olmasıdır (6459 sayılı Kanun m. 1 ve m. 4). Bu düzenleme; AİHM’nin, devletin sorumluluğuna ilişkin söz konusu davalarda, uzun süren yargılamalar neticesinde davacıların hak kaybına uğraması ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği dolayısıyla verdiği ihlal kararlarına karşı bir çözüm önerisi niteliğindedir (TBMM, 2013a: 5). Söz konusu düzenleme, AİHS’nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. Maddesi içerisinde yer alan, “makul sürede yargılanma” ilkesi açısından olumlu bir düzenlemedir. Dördüncü yargı reformu paketiyle ilgili eleştirilerin yer aldığı Avrupa Komisyonu’nun 2013 ve 2014 yılı Türkiye İlerleme Raporlarında, söz konusu düzenlemeye yönelik herhangi bir olumsuz eleştiri yer almamış olmasından bahisle, Avrupa Komisyonu tarafından da olumlu bir düzenleme olarak görüldüğü anlaşılmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2013; Avrupa Komisyonu, 2014).

Bir başka önemli düzenleme “askeri yüksek idare mahkemelerinde verilen kararın AİHS ve eki protokollerini ihlal ettiğinin kesinleşmiş AİHM kararıyla tespit edilmesi üzerine, ihlal eden karara karşı yargılamanın yenilenmesine yoluna gidilebilmesi”dir (6459 sayılı Kanun m. 2). Diğer yargı kolları açısından mümkün olan yargılamanın yenilenmesi yolunun, maddede belirtilen koşulun gerçekleşmesi halinde askeri idari yargı açısından da mümkün hale gelmesi anayasamızda ve AİHS’de düzenlenen adil yargılanma hakkını güçlendirici niteliktedir. Avrupa Komisyonu’nun 2013 yılı Türkiye ilerleme raporunda bu değişiklik, Avrupa standartlarında uygulanma kabiliyetine sahip olma koşulu ile olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2013: 47).

2942 sayılı Kamulaştırma Kanununda yapılan değişik ile “kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davada, davanın dört ay içerisinde sonuçlandırılmaması halinde, tespit edilen bedele bu sürenin bitiminden itibaren kanuni faiz işletilecektir” (6459 sayılı Kanun m. 6). Bu düzenleme ile ülkemizde uzun süren yargılamalar nedeniyle söz konusu davalarda dava sonunda tespit edilen bedelin, enflasyon farkı nedeniyle değer kaybına uğraması ve dolayısıyla davacının hak kaybına uğramasının önüne geçilmek istenmiştir (TBMM, 2013a: 6). Söz konusu düzenleme, anayasamızda ve AİHS’de adil yargılanma hakkının içerisinde düzenlenen makul sürede yargılanma hakkının yerine getirilememesinden kaynaklanan zararların giderilmesini amaçlaması açısından olumlu bir düzenlemedir. Kamulaştırma Kanunu’na getirilen söz konusu düzenleme, AİHS’nin 1952 tarihli ek protokolünde düzenlenen mülkiyet hakkı açısından da -mülkiyet hakkına saygı gösterilmesi amacıyla bağlantılı olmasından dolayı- olumlu bir gelişmedir. Ancak, makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir düzenleme yapmak yerine; makul sürede yargılanmanın gerçekleştirilemediğini baştan kabul edip, bunun zararını gidermeye yönelik düzenleme yapılması, söz konusu hakkın ihlalinin meşrulaşması gibi bir tehlike içermektedir.

7.2. Ceza Mevzuatı ile İlgili Yenilikler

Ceza yargısı ile ilgili yapılan değişikliklerden en önemlileri 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yapılan değişikliklerdir. Mevcut Terörle Mücadele Kanununda düzenlenen “terör

⁹ 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2. maddesinin 1. fıkrasının b bendinde tanımlandığı üzere tam yargı davası; “idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan doğruya ihlale uğrayan kişiler tarafından” ihlale sebebiyet veren idari eylem veya işlemi gerçekleştiren idareye açabilecekleri idari davadır.

örgütünün bildiri veya açıklamalarını basma veya yayma” suçu (3713 sayılı Kanun m. 6/2) ile “terör örgütünün propagandasını yapma” suçunun (3713 sayılı Kanun m. 7/2) ¹⁰ yeni düzenlemeye göre suç teşkil edebilmesi, koşula bağlanarak suçun kapsamı daraltılmıştır. Bu koşula göre; söz konusu fiillerin suç teşkil edebilmesi için, “terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren eylemlerini meşru gösterecek, övecek ya da bu yöntemleri teşvik edecek şekilde” işlenmesi gerekmektedir (6459 sayılı Kanun m. 7 ve m. 8). Getirilen bu koşul ile suçun kapsamı konusunda AİHM kararlarıyla uyum sağlanmak istenmiştir (TBMM, 2013a: 6). Suçun kapsamını daraltan söz konusu düzenleme, Anayasamızın 26. maddesinde düzenlenen “düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti” ve yine AİHS’nin 10. maddesinde düzenlenen “ifade özgürlüğü” açısından özgürlükleri genişletici bir nitelik taşımaktadır. Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan 2013 yılı Türkiye ilerleme raporunda, söz konusu değişiklikler, Avrupa standartlarında uygulanması koşuluyla olumlu bir gelişme olarak karşılanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2013: 52). Uluslararası Af Örgütü tarafından Türkiye’nin ifade özgürlüğü açısından durumunun incelendiği yayında ise söz konusu düzenlemenin, suçların kapsamını daraltması olumlu karşılanmış; fakat değiştirilmiş haliyle bile, kullanılan kavramların muğlak olmasından bahisle, söz konusu düzenlemenin özgürlüklerin kısıtlanması açısından suistimale açık olduğu belirtilmiştir (Uluslararası Af Örgütü, 2013: 27).

Yine Terörle Mücadele Kanununda yapılan bir değişiklik ile; “terör örgütlerinin propagandasını yapma” suçu, “terör örgütünün bildiri veya açıklamalarını basma veya yayma” suçu ve son olarak “kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşleri düzenleme veya yönetme ve bunların fiillerine katılma” suçunu işleyenler hakkında, ayrıca 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun (TCK) 220. maddesinin 6. fıkrasında düzenlenen “örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyenlerin ayrıca örgüte üye olmak suçundan da ceza alacağına” ilişkin hüküm uygulanmayacaktır (6459 sayılı Kanun m. 8). Bu düzenleme sayesinde söz konusu suçları işleyenlerin, ayrıca örgüt üyeliği suçundan ceza almamaları ile asıl işledikleri suçun cezasından daha fazla ceza almalarının önüne geçilmesi sağlanabilecektir. Bu durum, anayasamızın 38. maddesinin 1. fıkrasında ve AİHS’nin 7. maddesinin 1. fıkrasında cezaların yasallığı başlığı altında, “hiç kimseye suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemeyeceği” hükmü ile uyum sağlayacaktır. İfade özgürlüğünün alanını da genişleten bu düzenleme belirtilen açılardan bakıldığında son derece olumlu gözükmemekte ise de, düzenleniş sistematigi açısından sorunludur ve eleştirilere konu olmuştur. Çelik’e (Çelik, 2014: 370) göre; düzenleme, kanuna aykırı toplantı veya gösteri yürüyüşü düzenleyen veya yöneten ve bunların fiillerine katılanların aynı zamanda örgüt üyeliğinden de ceza almaması olumlu bir düzenlemedir; fakat aynı kanunda yer alan daha hafif nitelikli suçların (2911 sayılı Kanun m. 32,33) faillerinin, kapsam dışında bırakılması adalete aykırıdır. Bu tezatın kanun koyucu tarafından bilinçli olarak yaratılıp yaratılmadığı konusunda, kanunun gerekçesinde de bu konuya ilişkin bir açıklama bulunmamasından bahisle bir sonuca varılamamıştır. İnceleme konumuz olan 6459 sayılı Kanun bir torba yasadır. Torba yasalarda; aynı anda birden fazla kanuna ilişkin düzenlemeler getirildiğinden, düzenleme getirdiği kanunların sistematiginin gözden kaçırılarak, somut olayımızda olduğu gibi sorun teşkil eden

¹⁰ İç Güvenlik Paketi olarak bilinen 6638 sayılı Kanun ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrasında bir değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik ile 3713 sayılı Kanunun m. 7/2 kapsamında cezalandırılan “terör örgütünün propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde kimliklerini gizlemek amacıyla yüzünü tamamen veya kısmen kapatma” suçu, 3713 sayılı Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrası kapsamından çıkarılmış, aynı maddenin bir ek fıkrası olarak düzenlenmiş ve cezasının alt sınırı artırılmıştır. Ayrıca “bu suçu işleyenlerin, cebir veya şiddete başvurmaları halinde veya her türlü silah, molotof ve benzeri patlayıcı, yakıcı veya yaralayıcı maddeler bulundurmaları veya kullanmaları halinde” verilecek cezanın alt sınırı 4 yıl olarak belirlenmiştir (3713 sayılı Kanun m. 7/ek fıkra).

birtakım düzenlemeler yapılabilmektedir. Sırf bu açıdan bakıldığında, kanun koyucunun söz konusu durumu bilinçli olarak yaratmadığı düşünülebilir.

Terörle Mücadele Kanununa paralel bir düzenleme, TCK'nin 220. maddesinde yapılmıştır. Dördüncü yargı reformu paketi ile TCK'de yer alan “suç örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyenlerin ayrıca örgüte üye olmak suçundan da ceza alacağı” hükmü, yalnızca silahlı örgütler için uygulanır hale getirilmiştir. Yine TCK'nin 220. maddesinde yapılan bir değişiklik; “suç örgütünün propagandasını yapma” suçunun kapsamı, Terörle Mücadele Kanununda terör örgütleri için getirilen, “örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde” koşulu ile sınırlandırılmıştır (6459 sayılı Kanun m. 11). İfade özgürlüğünün sınırlarını genişleten bu maddenin getiriliş amacı, yine konu hakkında verilen AİHM kararlarıyla uyum sağlamaktır (TBMM, 2013a: 7). Avrupa Komisyonu'nun 2013 yılı Türkiye ilerleme raporlarına bakıldığında söz konusu düzenlemeden, Avrupa standartlarında uygulanma kabiliyetine sahip olması kaydıyla, olumlu olarak bahsedildiği görülmektedir (Avrupa Komisyonu, 2013: 52).

TCK'nin 94. maddesine eklenen fıkra ile “işkence” suçunda zamanaşımı kaldırılmıştır (6459 sayılı Kanun m. 9). İşkence suçuna karşı hukuki koruma iç hukukumuzda kişi dokunulmazlığı içerisinde anayasamızda ve TCK'de mevcuttur. Aynı zamanda tarafı olduğumuz AİHS'de de, “Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı veya onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz” denilmek suretiyle, bu suça karşı hukuki koruma sağlanmıştır. Avrupa Komisyonu'nun 2013 yılı Türkiye ilerleme raporunda, işkence suçunda zamanaşımının kaldırılması düzenlemesi hakkında, suçun cezasız kalmasıyla mücadele konusunda ilerleme kaydedildiği dolayısıyla olumlu bir gelişme olarak bahsedilmiştir; fakat aynı raporda söz konusu hüküm, geriye dönük uygulanamamasından dolayı 1990'larda işlendiği iddia edilen suçları kapsamadığı dolayısıyla eleştirilmiştir. (Avrupa Komisyonu, 2013: 51). Zamanaşımının işkence suçları bakımından kaldırılması, suçun ağırlığı açısından bakıldığında hukuka uygun gibi gözükse de zamanaşımı kurumunun ceza hukukundaki amacı açısından bakıldığında sorun teşkil bir düzenlemedir. Öncelikle ceza hukuk sistemimizde pek çok diğer ağır suçlar bakımından zamanaşımı uygulaması halen mevcut olduğundan, suçlar bakımından yapılan bu ayırım ceza hukuku sistematiğimize uygun değildir. Ayrıca, zamanaşımı kurumunun ceza hukukunda yer almasının amaçları: kişilerin yaşam boyu ceza tehdidi altında yaşamaması ve bozulan hukuk düzeninin derhal yerine getirilmesinden beklenen faydanın sağlanmasıdır (Toroslu, 2009: 433). İşkence suçu açısından, suçun ağırlığına rağmen, zamanaşımının kaldırılması yukarıda belirtilen gerekçeler doğrultusunda uygun değildir.

TCK'nin 215. maddesinde düzenlenen “suçu ve suçluyu övme” suçunun kapsamı, “kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması hali” ile sınırlandırılmıştır (6459 sayılı Kanun m. 10). Söz konusu sınırlama; düşünce ve ifade özgürlüğünü genişletici bir düzenleme olmakla birlikte, suçun kapsamının sınırlandırılmasında kullanılan kavramların muğlak olması sebebiyle uygulanması açısından sorun devam etmektedir (Uluslararası Af Örgütü, 2013: 15). Avrupa Komisyonu'nun 2013 yılı Türkiye ilerleme raporunda maddeye getirilen sınırlamanın, Avrupa standartlarına uygun olarak uygulanması koşulu ile olumlu bir gelişme olduğu ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2013: 52).

İfade özgürlüğünü genişletme amacını taşıyan bir başka değişiklik, TCK'nin “halkı askerlikten soğutma” suçunu düzenleyen 318. maddesinde yapılmıştır. Söz konusu suçun kapsamı, “Askerlik hizmeti yapanları firara sevk edecek veya askerlik hizmetine katılacak olanları bu hizmeti yapmaktan vazgeçirecek şekilde teşvik veya telkinde bulunma” hali ile sınırlandırılmıştır (6459 sayılı Kanun m. 13). Değişikliği öngören maddenin gerekçesinde de

belirtildiği üzere, AİHM'nin söz konusu suçun düzenlenişi itibariyle ifade özgürlüğünü ihlal edebilecek nitelikte olduğuna ilişkin kararları ile uyum sağlamak üzere bu düzenleme yapılmıştır (TBMM, 2013a: 7). Yapılan değişiklik her ne kadar ifade özgürlüğünü genişletme amacı taşısa da, değişiklikten önceki hali ile pek fark içermemektedir. Zira söz konusu suçun zaten başka türlü işlenmesi de pek mümkün değildir. Bu durumda askerlik hizmeti hakkındaki ifade açıklamalarının suç teşkil edip etmeyeceği, uygulayıcıların takdiri ile belirlenecektir. Uluslararası Af Örgütü, bu maddenin değiştirilmiş hali ile dahi uluslararası insan hakları hukukunu ihlal ettiği görüşündedir (Uluslararası Af Örgütü, 2013: 12).

5271 sayılı CMK'nin 105. maddesinde yapılan değişiklik sonrasında; "salıverilme talepleri hakkında duruşma dışında karar verilirken Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alınmayacaktır" (6459 sayılı Kanun m. 15). Önceki düzenleme zamanında uygulamada, Cumhuriyet savcısının görüşü alınıyor; fakat şüpheli, sanık veya müdafine bildirilmiyordu. Bu uygulama, ceza muhakemesinde silahların eşitliği ve çekişmeli yargı ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir (TBMM, 2013a: 7). Yine söz konusu aykırılık Anayasa Mahkemesi kararına da konu olmuş ve Anayasa Mahkemesi 2012/1158 başvuru numaralı ve 21.11.2013 tarihli kararında, "tutukluluğa itiraz üzerine Cumhuriyet savcısından alınan görüşün sanıklara veya müdafilerine tebliğ edilmemesinin anayasamızın kişi hürriyetini düzenleyen 19. maddesinin 8. fıkrasına aykırı olduğunu" belirtmiştir (Anayasa Mahkemesi, 2012b). Yeni düzenleme duruşma dışında salıverilme talepleri hakkındaki karar verilirken, Cumhuriyet savcısının görüşünün alınmamasına hükmederek bu görüşün şüpheli, sanık veya müdafine tebliğ edilmeme durumunu ortadan kaldırmış; fakat söz konusu kararın verilmesinde hakimi tek başına bırakmıştır. Bu düzenlemenin Cumhuriyet savcısının görüşünün alınmaması şeklinde değil de, Cumhuriyet savcısının görüşünün şüpheli, sanık veya müdafine bildirilmesi ve bu görüşe karşı cevaplarının alınması zorunluluğu şeklinde olması, silahların eşitliği ve çekişmeli yargı ilkelerine daha uygun olacaktır.

CMK'nin 108. maddesinde yapılan bir değişiklik ile soruşturma evresinde tutukluluk halinin devam edip etmeyeceği hakkında, "şüpheli veya müdafinin dinlenilmesi suretiyle" karar verileceği hüküm altına alınmıştır (6459 sayılı Kanun m. 16). Maddenin eski halinin uygulamasında, soruşturma evresinde tutukluluk halinin devam edip etmeyeceği hakkında karar verilirken, şüpheli veya müdafinin dinlenmeden dosya üzerinden karar verilmekteydi. Bu durum ise ceza muhakemesinde silahların eşitliği, çekişmeli yargı ilkelerini ve dolayısıyla anayasamızda ve AİHS'de düzenlenen adil yargılanma hakkını ihlal eder niteliktedir. Nitekim AİHM tarafından da, söz konusu incelemenin dosya üzerinden yapılması AİHS'ye aykırı olarak değerlendirilmiştir (TBMM, 2013a: 7). İnsan hakları açasından olması gerekeni yerine getiren söz konusu düzenleme, son derece olumlu bir gelişmedir.

CMK'nin 141. maddesinde düzenlenen, suç soruşturması sırasında kişilerin maddi ve manevi her türlü zararlarını isteyebileceği haller arasına, "yakalama veya tutuklama işlemine karşı kanunda öngörülen başvuru imkanlarından yararlandırılmama" hali de eklenmiştir (6459 sayılı Kanun m. 17). Bu düzenlemenin, AİHS'nin "özgürlük ve güvenlik hakkı"nı düzenleyen 5. maddesinin 5. fıkrasına uyum sağlamak amacıyla getirilmiş olduğu açıkça görülmektedir. Zira AİHS'nin 5. maddesinin 5. fıkrası; madde hükümlerine aykırı yapılan yakalama ve tutuklama işlemine maruz kalan kişilere tazminat isteme hakkı vermektedir.

AİHM, AİHS'nin 2. maddesinde düzenlenen yaşama hakkı ve 3. maddesinde düzenlenen işkence yaşağı ile ilgili başvurularda, bu hükümleri ihlal eden saldırılarda devletin etkili ve yeterli bir soruşturma yapmakla yükümlü olduğunu belirtmektedir (TBMM, 2013a: 7). AİHM'nin bu kararlarıyla uyum sağlamak üzere CMK'nin "kovuşturmaya yer olmadığına dair karar" başlıklı 172. maddesine yeni bir fıkra eklenmiştir. Eklenen bu fıkraya göre; "kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın etkin soruşturma yapılmadan verildiğinin,

AİHM'nin kesinleşmiş kararı ile tespit edilmesi üzerine, talep halinde yeniden soruşturma açılacaktır" (6459 sayılı Kanun m. 19). Getirilen bu düzenleme, AİHM'nin kararlarında özellikle işaret ettiği yaşama hakkı ve işkence yasağı hükümlerine karşı etkili soruşturma yükümlülüğü getirdiği gibi, hak ve özgürlüklere yönelebilecek diğer ihlallere karşı da bir güvence getirmektedir. Hüküm bu haliyle adil yargılanma hakkını güçlendirir niteliktedir. Avrupa Komisyonu'nun 2013 yılı Türkiye ilerleme raporunda da, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından, adli yargıda soruşturmanın yeniden açılmasına ilişkin söz konusu düzenlemenin olumlu karşılandığı belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2013: 47).

CMK'nin olağan kanun yollarından itirazı (CMK m. 267-271) düzenlediği bölümde, 270. maddeye yeni bir fıkra eklenmiştir. Bu fıkra ile "tutukluluk kararı ve salıverilme talepleri hakkındaki kararlara ilişkin itiraz üzerine Cumhuriyet savcısından görüş alınması durumunda, bu görüşün şüpheli, sanık veya müdafine bildirileceği ve şüpheli, sanık veya müdafinin 3 gün içinde görüşünü bildirebileceği" hüküm altına alınmıştır (6459 sayılı Kanun m. 20). Reform Paketinin bu hükme ilişkin gerekçesinden, hükmün adil yargılanma hakkının kapsamında bulunan silahların eşitliği ilkesini sağlamak amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır (TBMM, 2013a: 8).

Reform Paketi ile; CMK'de, "hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi"ni düzenleyen 311. maddenin 2. fıkrasındaki tarih bakımından getirilen sınırlama sebebiyle, ceza hükmünün AİHS ve eki protokollerinin ihlali suretiyle verildiğinin, kesinleşmiş AİHM kararı ile tespit edilmesine rağmen yargılamanın yenilenmesine yoluna başvurulamayan bazı başvurular için yargılamanın yenilenmesi yolu açılmıştır. Getirilen yeni düzenleme ile 15.06.2012 tarihi itibarıyla icra süreci Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından denetlenmekte olan 223 başvuru için (Avrupa Komisyonu, 2013: 47) CMK'nin 311. maddesinin 2. fıkrasından kaynaklanan zaman sınırlaması kaldırılmış ve yargılamanın yenilenmesi yolu açılmıştır (6459 sayılı Kanun m. 21). Böylelikle; AİHM'nin kesinleşmiş kararları ile ceza hükmünün AİHS ve eki protokollerinin ihlali suretiyle verildiğinin tespiti üzerine, yargılamanın yenilenmesi yoluna başvuru önündeki kısıtlama kaldırılmış bulunmaktadır.

7.3. Adli Yardım İle İlgili Hükümler

Mali durumu kendisini yargı mercileri önünde savunmaya yeterli olmayanların, bu imkanlardan ücret ödmeden yararlandırılmasını sağlayan adli yardım kurumu, Anayasamızın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkının bir uygulaması niteliğindedir. Yine tarafı olduğumuz AİHS'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. Maddesinin 3. Fıkrasının c bendinde de, "kendisini avukat yardımıyla savunmak için mali durumu yeterli olmayanların, mahkemece görevlendirilecek bir avukat yardımından ücret ödmeden yararlandırılması" gerekliliği hüküm altına alınmıştır. AİHS'de ücretsiz avukat yardımı şeklinde ifade edilen adli yardımın, dava masraflarının karşılanması biçimi de mevcuttur.

Dördüncü yargı reformu paketinde adli yardım açısından en önemli yenilik, adli yardım kapsamının genişletilmesidir. Şöyle ki; yeni düzenleme ile adli yardımdan yararlanabilmek için adli yardım talep eden kişilerin yerine getirmesi gereken "haklı oldukları yolunda kanaat uyandırması" koşulu kaldırılmış; "taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması" koşulu adli yardım talebinin kabulü için yeterli sayılmıştır (6459 sayılı Kanun m. 22). Bu düzenlemenin getirilmesinde, AİHM'nin, "açıkça dayanaktan yoksun olmadıkça adli yardım taleplerinin kabul edilmesi" yönündeki görüşü etkili olmuştur (TBMM, 2013a: 8).

Reform paketi ile getirilen bir başka düzenleme, "talep halinde adli yardım talebinin incelenmesinin duruşmalı olarak yapılabileceğidir" (6459 sayılı Kanun m. 23). Ayrıca "adli yardım talebi reddedilirse, talebin reddine ilişkin kararda, sunulan bilgi ve belgelerin kabul

edilmeme sebebinin açıkça belirtileceği” hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme, adli yardım talebinin reddine ilişkin kararların gerekçesiz olarak verilmesinin ve adli yardım talebi hakkında verilecek kararın keyfiyetinin önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Kararların gerekçeli olarak düzenlenmesi; adli yardım talep edenin itiraz imkanını geliştirmektedir ve dolayısıyla hak arama hürriyetinin etkili bir şekilde kullanılmasına katkıda bulunmaktadır. AİHM kararlarında adli yardım talepleri hakkında başvurulabilecek kanun yolunun olmaması eleştirilerinin yer alması üzerine; Dördüncü yargı reformu paketi ile bu konuda bir düzenleme yapılması gereği duyulmuş ve adli yardım taleplerinin reddine ilişkin kararlara itiraz usulü getirilmiştir (TBMM, 2013a: 8). Ayrıca değişiklik ile, “adli yardım talebi reddedilen kişinin, ödeme gücünde ciddi azalma meydana gelmesi durumunda tekrar talepte bulunabilmesi” hüküm altına alınmıştır (6459 sayılı Kanun m. 23). Yine “adli yardım kapsamında devletçe ödenen veya muaf tutulan yargılama giderlerinin, haksız çıkan taraftan tahsil edilmesi halinde, adli yardımdan yararlananın mağduriyetine neden olacağı mahkeme tarafından açıkça anlaşılırsa, mahkeme tarafından tamamen veya kısmen ödemededen muaf tutma kararı verilebileceği” belirtilmiştir (6459 sayılı Kanun m. 24).

Avrupa Komisyonu’nun 2013 yılı Türkiye ilerleme raporunda; adli yardım şartlarının kolaylaştırılması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmişse de; söz konusu düzenleme, kanuni hak ve güvencelere ilişkin bilinç düzeyinin kadınlarda genellikle düşük olduğu, kanuni yolları işletip adalete ulaşma konusunda özellikle kadınlar tarafından sorunlar yaşandığı ve son olarak adli yardım ücretlerinin düşük olması yüzünden deneyimli avukatlar tarafından tercih edilmemesi gerekçeleriyle eleştirilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2013: 48).

8. SONUÇ

1980’lerden itibaren, ülkeleri siyasal, ekonomik ve toplumsal açıdan etkilemiş olan küreselleşme kavramı, kamu yönetimlerini kapsamlı bir reform sürecine dahil etmiştir. Bu süreçte kamu yönetimi reformlarını şekillendiren özellikle Türkiye’yi yakından ilgilendiren AB gibi ulus-üstü kuruluşların oluşturdukları metinler ve tavsiye kararları olmuştur. Kamu yönetimi alanında yapılan reformlar, kamu yönetiminde etkinlik, verimlilik, hesap verebilirliği artırmaya yönelik çalışmaların yanında; ülkelerin demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına dayalı olmasını pekiştirecek kanunlaştırma çalışmaları şeklinde kendini göstermiştir.

Türkiye’nin kamu yönetimi alanındaki reform çalışmalarında, AB’ye üyelik süreci büyük bir rol oynamıştır. Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinde, AB organlarının özellikle üzerinde durduğu noktalar; hukukun üstünlüğü ve insan haklarının korunmasının önündeki engellerin kaldırılması ve demokrasinin pekiştirilmesi olmuştur.

Türkiye insan hakları açısından temel metin olarak kabul edilen AİHS ve eki protokollerine taraf olmakla, bu sözleşme ve eki protokollerinde yer alan insan hak ve özgürlüklerini koruyacağını taahhüt etmiştir. Fakat AİHM’nin Türkiye hakkında verdiği pek çok ihlal kararı, Türkiye’nin insan hak ve özgürlüklerini koruma konusundaki taahhüdünde başarılı olamadığının göstergesi olmuştur. Bu sebeple yargı alanında yapılan pek çok reform çalışmasında, AİHM’nin verdiği ihlal kararları, insan hakları açısından yapılacak düzenlemelerde yol gösterici olmuştur. Nitekim çalışma konumuzu oluşturan reform paketleri de, AB uyum sürecinin birer parçası olarak, AB kurumlarının ve AİHM’nin tavsiyeleri doğrultusunda şekillenmiştir.

Reform Paketleri, taşıdıkları amaçlar açısından olumlu niteliklere sahip olmasına rağmen; bu amaçları gerçekleştirme konusunda birtakım sorunlara takılmışlardır. Bu sebeple söz konusu reform paketleri; literatürde ve Avrupa Komisyonu’nun Türkiye ilerleme raporlarında ve

dördüncü yargı reformu paketine özgü olmak üzere bir uluslararası kuruluş olan Uluslararası Af Örgütü'nün yayınında, yukarıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak bahsedildiği üzere eleştirilere konu olmuştur.

Reform paketlerinde en göze çarpan amaçlardan birisi yargılamanın hızlandırılması olmuştur. Bu amaçla getirilen yeniliklerden biri olan UYAP uygulamasına geçiş, son derece olumlu sonuçlar vermiştir. UYAP uygulaması sayesinde yargılama ve icra sürecine ilişkin tüm bilgi ve belgeler, elektronik ortam üzerinden ilgili yargılama makamına ya da icra dairesine gönderilebilmekte ve elektronik ortamda ilgililerin erişimine açık olarak tutulabilmektedir. Bu da hem bilgi ve belgelerin güvenli bir şekilde tutulmasını sağlamakta hem de zaman kaybı ve kırtasiyeciliğin önemli ölçüde önüne geçmektedir.

Yargılamanın hızlandırılması yönünde genel olarak atılan olumlu adımlar yanında, olumsuz olarak değerlendirilen adımlar da olmuştur. Örneğin ceza yargılamasında temyiz başvurularına harç uygulaması getirilmekle, sırf yargılama süresini uzatmak için yapılan mesnetsiz temyizlerin önüne geçilmek istenmiştir. Amacı itibariyle olumlu olan bu düzenleme, harç miktarının yüksek tutulması durumunda kişileri hak aramaktan vazgeçmeye sürükleyebileceğinden tehlike arz etmektedir. Bu durum ise hak arama hürriyetinin ve dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlaline sebebiyet verebilecek niteliktedir. Bu sebeple, harç miktarının hak ihlaline sebebiyet vermeyecek oranda tutulması son derece önem arz etmektedir. Yine hak arama hürriyetinin ihlaline sebebiyet verebilecek bir başka düzenleme; hapis cezasından adli para cezasına çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere adli para cezalarının temyizinde parasal sınır getirilmesidir. Bu düzenleme sonrasında; sırf almış olduğu adli para cezası belirlenen sınırın altında olduğu için kişiler, bağımsız mahkemeler huzurunda adil bir şekilde yargılanıp aklanma hürriyetinden mahrum kalabilecektir.

Dördüncü yargı reformu paketinde yer alan, birtakım suçların kapsamını daraltan düzenlemeler ile ceza mevzuatı bakımından bir özgürleşme sağlanacağı düşünülmüştür. Fakat bu düzenlemeler, suçların kapsamını daraltırken kullanılan muğlak kavramlar yüzünden özgülünen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmadığı gerekçesi ile eleştirilmiştir. Bu sebeple suçların kapsamı ile ilgili düzenlemelerde mümkün olduğunca açık ifadeler yer verilmesi yerinde olacaktır.

Çalışma konumuzu oluşturan yargı reformu paketleri, adlarından da anlaşılacağı üzere pek çok kanun açısından değişiklik getirmektedir. Ülkemizde son zamanlarda adını sıklıkla duyduğumuz bu torba yasa şeklinde kanunlaştırma çalışması, yukarıdaki bölümlerde de bahsedildiği üzere, değişiklik getirdiği kanunların kendi sistematiplerinin göz ardı edilebilmesine yol açabilmektedir. Bu bakımdan, torba yasa şeklinde düzenleme yapmak yerine; değişiklik getirilmek istenen kanunun kendi sistematiği içerisinde değerlendirilerek tek tek kanunlara yönelik düzenleme yapmak daha uygun olabilecektir.

KAYNAKÇA

- AKTAN, C. C. (1992). Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları, TÜSİAD Yayını, İstanbul.
- AL, H. (2004). "Türk Kamu Yönetiminde Liberal ve Postmodern Esintiler: Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı", *Amme İdaresi Dergisi*, 37 (4): 1-10.
- APAYDIN, B. (2012). "6352 Sayı ve 02.07.2012 Tarihli Kanun ile İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda Yapılan Yeniliklere Dair Bir İnceleme", *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, 15 (2): 45-72.

- AVRUPA KOMİSYONU (2013). "Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu", http://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf, 16.05.2015.
- AVRUPA KOMİSYONU (2014). "Türkiye 2014 Yılı İlerleme Raporu", http://www.ab.gov.tr/files/ilerlemeRaporlariTR/2014_ilerleme_raporu_tr.pdf, 16.05.2015.
- AYKAÇ, B., YAYMAN, H. ve ÖZER, M. A. (2003). "Türkiye'de İdari Reform Hareketlerinin Eleştirel Bir Tahlili", Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 2/2003: 153-179.
- BAĞÇE, E. (1999). "Küreselleşme, Devlet ve Demokrasi", Amme İdaresi Dergisi, 32 (4): 3-14.
- BALCI, A. (2005). "Türkiye-AB İlişkileri Perspektifinden Kamu Yönetimi Sisteminin Yeniden Yapılandırılması", Amme İdaresi Dergisi, 38 (4): 23-37.
- BAYAR, F. (2008). "Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye", Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, 32: 25-34.
- BOZLAĞAN, R. (2003). "Kamu Yönetimi Paradigmasında Değişim ve Özelleştirme Yaklaşımı", (Ed.) Acar, M., Özgür, H., Çağdaş Kamu Yönetimi I (277-299), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- COŞKUN, S. (2004). "Kamu Reformları: Değişim ve Süreklilik", (Ed.) ACAR, M.ve ÖZGÜR, H., Çağdaş Kamu Yönetimi II (129-158), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- ÇELİK, İ. (2014). "Dördüncü Yargı Reform Paketi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 110: 361-370.
- DEMİR, H. ve DEMİR, E. (2012). 6352 Sayılı Kanunla İcra ve İflas Kanunundaki Değişiklikler ve Getirdiği Yenilikler, İzmir Barosu Yayınları, İzmir.
- ERYILMAZ, B. (2006). "Türkiye'de Kamu Kesimi Reformları", <http://www1.worldbank.org/publicsector/pe/turkeysymposium/4%20Bilal%20Eryilmaz.ppt>, 16.05.2015.
- EUROPEAN COUNCIL. (1993). "Conclusions of Presidency", http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/72921.pdf, 16.05.2015.
- European Court of Human Rights (2014). "Case of Emel Boyraz v. Turkey Application No: 61960/08", <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-148271>, 21.06.2015.
- FARAZMAND, A. (2001). "Globalization, The State and Public Administration: A Theoretical Analysis with, Policy Implications for Developmental States", Public Organization Review A Global Journal, 1: 437-463.
- GENÇ, F.N. (2007). "Türkiye'nin Küreselleşme Politikası ve Kamu Yönetimine Etkileri", (Ed.) ERYILMAZ B., EKEN M., ŞEN, M. L., Kamu Yönetimi Yazıları-Teoride Değişim, Yeniden Yapılanma, Sorunlar ve Tartışmalar, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- GÜL, H. (2005). "Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısına Ademi Merkezileşme-Küreselleşme Dinamikleri ve Yönetimi Geliştirme Açıklarından Bir Bakış", (Ed.) ÖZGÜR, H., KÖSECİK, M., Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar I-Reform (39-55), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

- GÜLER, B. A. (1996). Yeni Sağ ve Devletin Değişimi, TODAİE Yayını, Ankara.
- GÜLER, B. A. (1997). “Küreselleşme ve Yerelleşme”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 6 (3): 62-77.
- http://www.adaletbiz.com/images/dosyalarim/6352_Say_1_Kanun%5Cnun_MADDE_GER EKCELER.pdf, 28.06.2015(b).
- http://www.adaletbiz.com/images/dosyalarim/6352_Say_1_Kanunun_genel_gerekcesi.pdf, 28.06.2015(a).
- JREISAT, J. E. (2004). “Governance In a Globalizing World”, International Journal of Public Administration, 27(13-14): 1003-1029.
- JREISAT, J. E. (2005). “Cooperative Public Administration Is Back In, Prudently”, Public Administration Review, March/April 2005, 65 (2): 231-242.
- KETTL, D. F. (2000). “The Transformation of Governance. Globalization, Devolution, and The Role of Government”, Public Administration Review, November / December 2000, 60 (6): 488-497.
- KEYMAN, F. ve KOYUNCU, B. (2005). “Globalization, Alternative Modernities and Political Economy of Turkey”, Review of International Political Economy, 12 (1): 105-128.
- KÖSE, H. Ö. (2003). “Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü”, Sayıştay Dergisi, 49, 3-46.
- KÖSECİK, M. (2004). “Avrupa Birliği Entegrasyonu ve Ulusal Kamu Yönetimleri”, (Ed.) ACAR, M. ve ÖZGÜR, H., Çağdaş Kamu Yönetimi II (3-31), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Organisation for Economic Cooperation and Development. (1999). European Principles for Public Administration SIGMA Papers (1999), Nu: 27. OECD Publishing, Paris.
- ÖMÜRGÖNÜLŞEN, U. ve ÖKTEM, M. K. (2004). “Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Yöneltil Uyum: Yöneltil Sorun Alanları, Uyum Kriterleri ve Uyum Çabaları”, (Ed.) ACAR, M. ve ÖZGÜR, H., Çağdaş Kamu Yönetimi II (33-65), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- ÖZHABEŞ, H. (2014). “Mart 2014 Tarihli Özel Yetkili Yargı Sistemi Değişikliklerine Dair Bir Değerlendirme”, <http://www.tesev.org.tr/assets/publications/file/05052014132910.pdf>, 28.06.2015.
- PARLAK, B. (2003). “Küreselleşme Sürecinde Modern Ulus-Devlet ve Kamu Yönetimi”, (Ed.) ACAR, M. Ve ÖZGÜR, H., Çağdaş Kamu Yönetimi I (347-391), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- SEZEN, S. (2005). “Türkiye’de Düzenleyici Kurulları Kimler Nasıl Yönetiyor?”, Amme İdaresi Dergisi, 38 (4): 85-115.
- TAN, T. (2002). “Bağımsız İdari Otoriteler veya Düzenleyici Kurullar”, Amme İdaresi Dergisi, 35 (2): 11-37.
- TANRIVER, S. (2013). “Tabii Hakim İlkesi ve Medeni Yargı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 104: 11-35.
- TBMM (2011), “Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu”,

- <http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2011Yili/kanmetni/6217ss.pdf>, 21.06.2015.
- TBMM (2013a). “İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu”, <http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2013Yili/Kanunmetni/6459ss.pdf>, 16.05.2015.
- TBMM (2013b). “Yargı Hizmetleri ile İlgili Olarak Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu”, <http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2013Yili/Kanunmetni/6494ss.pdf>, 16.05.2015.
- TESEV (2000). Türkiye’de Merkezi ve Yerel Yönetimlerde Hizmetlerden Tatmin, Patronaj İlişkileri ve Reform (2000), TESEV Yayınları 17, İstanbul.
- Toroslu, N. (2009). Ceza Hukuku Genel Kısım (13. Baskı), Savaş Yayınevi, Ankara.
- Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı (2015). “Yargı Reformu Stratejisi”, <http://www.sgb.adalet.gov.tr/yargi-reformu-stratejisi-sunum.pdf>, 21.06.2015.
- Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2012). “Yargı Reformu Stratejisi Taslağı”, http://www.sgb.adalet.gov.tr/Duyurular/ekler/Yargi_reformu_stratejisi_taslagi.pdf, 16.05.2015.
- Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı. (2009). “Yargı Reformu Stratejisi”, <http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2011Yili/kanmetni/6217ss.pdf>, 16.05.2015.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi (2012b). “2012/1158 Başvuru Numaralı Karar”, <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/1b916d21-4321-4145-bd49-6368d210a613?wordsOnly=False>, 16.05.2015.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi. (2012a). “2011/113 Esas Numaralı Karar”, <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/e79d8973-5f8b-4eba-a6ad-76f4ba8048ca?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, 16.05.2015.
- Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı. (2014). “SIGMA Raporu”, <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=5942>, 16.05.2015.
- TÜSİAD (2002). Kamu Reformu Araştırması (2002), Yayın No: TÜSİAD-T/2002-12/335, İstanbul.
- TÜSİAD (2003). Türkiye’de Düzenleyici Reformlar-Ekonomik Dönüşüme Yaşamsal Destek (2003), Yayın No: TÜSİAD-T, 2003/9/ 359, İstanbul.
- ULUĞ, Feyzi (2004). “Yönetimde Yeniden Yapılanma ve Kamu Yönetimi Temel kanun Tasarısı Üzerine Eleştirel Bir Bakış”, Amme İdaresi Dergisi, 37 (1): 1-28.
- Uluslararası Af Örgütü. (2013). Türkiye: İfade Özgürlüğü’nün Tam Zamanı, Yayın No: EUR 44/001/2013, Uluslararası Af Örgütü Yayınları, Londra.
- YILMAZ, Abdullah (2007). “AB’ye Uyum Sürecinde Türk Kamu Yönetiminin Dönüşümü Üzerine Notlar”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17: 215-240.